

Emmi Meriranta
31.5.2024

Oikeusministeriölle

Asia: Lausuntopyyntö kuluttajariitalautakunnan toiminnan kehittämistarpeita koskevasta selvityksestä (VN/25911/2023)

Energiateollisuus ry:n lausunto

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Lausuntonne koskien selvityshenkilön ehdotusta kuluttajariitalautakunnan ja kuluttajaneuvonnan sijoittamisesta samaan organisaatioon:

Kuluttajariitalautakunnan ja kuluttajaneuvonnan yhdistämisen osalta ET kiinnittää huomiota siihen, että lautakunnan tulisi näkemyksemme mukaan toimia korostuneen puolueettomasti, jota organisaatioiden yhdistäminen ei nähdäksemme edistä.

Lausuntonne kuluttajariitalautakunnan menettelytapoja koskevista ehdotuksista:

Menettelytapojen uudistamisen osalta pidämme tärkeänä, että ratkaisuaikojen lyhentämisen ei tulisi vaikuttaa ratkaisujen laatuun. Ratkaisujen laadun heikkeneminen nähdään riskinä etenkin, jos suosituksia annetaan pienemässä kokoonpanossa, kuten selvityksessä esitetään. Nähdäksemme näin tulisi ratkaista vain yksinkertaisia ja vaikutukseltaan vähämerkityksellisiä tapauksia, jotka toistavat (tuomioistuinten) oikeuskäytäntöä tai ovat lain sisällön perusteella yksiselitteisesti selviä. ET:n näkemyksen mukaan jonoja tulisi ensisijaisesti pyrkiä purkamaan resursseja lisäämällä ja asian sujuvamman käsittelyn edistämiseen vaikuttavia toimia (kuten paremmat IT-järjestelmät, hakemuslomakkeet ym.) käyttöönottamalla.

Lausuntonne ratkaisujen noudattamista koskevista ehdotuksista:

Energia-ala pitää tärkeänä, että kuluttajilla on käytössään laadukas, uskottava ja riidan molemmissa osapuolissa luottamusta herättävä tuomioistuimen ulkopuolinen riidanratkaisuelin. Toimiakseen molempien osapuolien luottamus on tärkeää, ja tämä saavutetaan puolueettomalla käsittelyllä, joka perustuu vahvaan osaamiseen. Energia-alan toimijat noudattavat pääsääntöisesti lautakunnan ratkaisuja hyvin. Selvityshenkilön raportissa on nostettu esille energia-alan ratkaisujen noudattamattomuus ja haluamme tuoda esille, että tämä liittyy yksittäiseen oikeuskysymykseen, jossa lautakunta on tulkinnallaan luonut aivan uutta ja poikkeuksellista tapaa tulkita tiettyjä säännöksiä.

Nähdäksemme päätösten noudattamisen haasteet liittyvät siis siihen, että lautakunnan päätöksetkin saattavat olla virheellisiä ja perustua väärään laintulkintaan. Ei voida ajatella, että lautakunnasta ei koskaan tulisi virheellisiä tai puutteellisia päätöksiä, kun esimerkiksi vertaa, kuinka moni päätös muuttuu käräjäoikeuden ratkaisun jälkeen valitettaessa seuraaviin oikeusasteisiin. Kuluttajariitalautakunnassa suosituksen osapuolilla ei ole tuomioistuimen kaltaisia valituskeinoja päätöksestä, sillä kuluttajariitalautakunta korjaa omia päätöksiään hyvin rajatusti. Näemme myös, että suositusten noudattaminen voidaan nähdä selvityksessä esitetyllä tavalla osana yhteiskuntavastuuta vain, mikäli ratkaisusuositukseen ei liity oikeudellisesta epäselvyyttä.

Ratkaisujen noudattamisen parantamiseksi näkisimme, että olennaista on parantaa päätösten laatua. Jos lautakunnassa ei ole riittävää osaamista, jonkin erityislain soveltamiseen, tätä tulisi voida hankkia

esimerkiksi pyytämällä lausuntoja. Lautakunnalla tulisi olla mahdollisuus pidättäytyä antamasta päätöksiä, jotka tarkoittaisivat aivan täysin uusia tulkintakannanottoja, joille ei löydy normitukea tai joihin tuomioistuimet eivät ole jo ottaneet kantaa. Kysymys on laajemminkin oikeusjärjestelmämme ydinkysymyksistä: onko tarkoituksenmukaista pyrkiä luomaan uutta oikeuskäytäntöä ja soveltamistapoja lautakuntamenettelyssä. Nähdäksemme tämä tulisi jättää vain ja ainoastaan tuomioistuimille, joissa osapuolten oikeudet (mm. kuuleminen, valitusoikeus, puolueettomuus, riittävä osaaminen) on varmistettu. Prosessisäännöt kuluttajariitalautakunnassa poikkeavat merkittävästi tuomioistumissa noudatettavista, eikä kuluttajariitalautakunta aina esimerkiksi ota yritysten puolesta huomioon lain säännöksiä, ellei yritys näihin itse vetoa – tuomioistuimessa taas tuomioistuin tuntee lain viran puolesta.

Muu lausuntonne koskien kuluttajariitalautakunnan toiminnan kehittämistä:

ET:n näkemyksen mukaan on kriittistä, että lautakunnan resursseja lisätään merkittävästi käsittelyruuhkan ja ennen kaikkea jonojen purkamiseksi vaarantamatta itse päätösten laatua.

Lisätietoja lausunnosta

Pekka Salomaa

Johtaja, energiamarkkinat

+358 500 324 486

pekka.salomaa@energia.fi